

NEUS CANYELLES

AUTOBIOGRAFIA AUTORITZADA

Empúries

narrativa

Neus Canyelles
Autobiografia
autoritzada

Editorial Empúries

Barcelona

Primera edició: març del 2021

© Neus Canyelles, 2021

Drets d'edició negociats a través de SalmaiaLit, agència literària

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.

Editorial Empúries

Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona

info@grup62.com

www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Realització Planeta

DIPÒSIT LEGAL: B. I. 656-2021

ISBN: 978-84-17879-85-3

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

AUTOBIOGRAFIA AUTORITZADA

Poques hores abans del meu naixement, la meva mare, que patia un mal infernal mentre s'aferrava fort als barrots del llit de la clínica, es va girar cap al meu pare i, com si no vengués al cas en aquells instants de tan terrible malestar, li va dir:

—Toni, si és una nina li posarem Neus.

El meu pare la va mirar i li va contestar:

—Sí, vida, li posarem el que tu vulguis.

Segurament ella ja ho tenia pensat, però no n'havien parlat durant tots aquells mesos, perquè tothom estava convençut que volien la parelleta. I no era cert. La mare volia una altra nina.

Sempre m'he sentit molt agraïda a la meva mare, perquè de tot quant tenc de caràcter personal el meu nom és el que més m'agrada. Em sap greu, però els noms tradicionals mallorquins no els trob gaire bonics, tot i que els preferesc, això sí, a aquests noms estúpids i ridículs que porten els infants avui en dia.

Neus em sembla senzill però lluminós, un nom clar i fred, però càlid alhora. Un nom que ha de pertànyer a una persona dolça. Un nom blanc i pur. Res a veure amb el seu corresponent en castellà, lleig i amb poca gràcia, que vaig haver de suportar a les

escoles i als papers oficials fins que vaig fer devuit anys. El millor regal de la majoria d'edat va ser poder anar al Registre Civil a canviar-me'l. Per fi era jo i ja podia dir que la meva mare m'havia batejat amb el nom que havia escollit amb tanta passió per a mi. Mai més ningú me'l tornaria a arrabassar. Que et prenguin les coses fa molta ràbia, i més si no és per cap motiu convincent.

En aquells temps la vida es dividia en hivern i estiu —les altres estacions de l'any quedaven com diluïdes dins aquestes dues—, i a cadascuna li corresponia una forma de vida determinada i delimitada. Així es concretava perfectament què tocava fer i com havíem de viure en cada mes de l'any, i tot era més senzill. En realitat viure era molt fàcil. Els costums duraven una eternitat i tot s'oblidava molt lentament (això ja ho deia Joseph Roth en algun lloc: «Abans tot necessitava molt de temps per créixer i, quan desapareixia, s'oblidava lentament. Per això es vivia dels records, com ara es viu de la capacitat d'oblidar ràpidament»).

Durant l'hivern vivíem a Palma, a la ciutat, on la meva germana i jo anàvem a una escola de monges, unes monges molt modernes —algunes ja es vestien amb texans— que utilitzaven mètodes d'aprenentatge evolucionadíssims. Durant l'estiu vivíem en un poble de la Tramuntana on ara pens que era gairebé dolorosa l'experiència d'aquella sublim felicitat. Ho dic seriosament, cada vegada que ho record; no sé com era possible tanta meravella. Era quasi obscena, si la compar amb la infantesa traumàtica que supor-

ten milions de nins cada dia durant anys que passen molt lentament. En aquells dies jo no hi parava esment; em limitava a gaudir del privilegi amb què havia estat beneïda. Una no té la culpa de les injustícies de la vida. No sap mai si algun dia ho perdrà tot. O, per dir-ho d'una altra manera, fins quan autoritzarà la seva autobiografia.

La meva autobiografia autoritzada (per mi mateixa, és clar) no me l'alterarà ningú. I ni totes les imatges que em puguin interrompre i vulguin assolir-me el cervell en forma de malsons em podran subornar. Ho tenc ben clar. El que val de debò només ho decidesc jo. Comença un gris i fred 2 de novembre, dia de Difunts, quan l'horabaixa, exhausta de tant de patir mal, la meva mare es va girar cap al pare i li va dir:

—Toni, si és una nina li posarem Neus.

ESTIU

Des d'un lloc alt a la carretera, anomenat sa Barandilla, es pot veure tot el poble. Aquí s'acaben els tortuosos revolts que ens feien marejar al principi. Les cases s'escampen per la falda d'una muntanya, que forma tota una immensa agrupació de marges. És com una escala gegantina que acaba just damunt els penya-segats que guaiten sobre la mar. Tot és empinat, un món de costes i escales petites que formen, de vegades, petits laberints que sempre van a parar al mateix lloc: la carretera nova. Els carrers tenen noms, però jo no els sé. Només conec el carrer Miramar, on hi ha una casa que és i serà per sempre el meu destí preferit del mapa del món.

Si no hagués estat per una qüestió de bregues per herències i problemes de pas pels camins, el meu avi no hauria pogut comprar-la mai. Les coses són així. Cal trobar l'oportunitat exacta. La Fortuna la pinten calba, amb un sol cabell, i l'hi has de saber arrencar. Has de gosar provar-ho. El meu avi va ser un home bastant afortunat —cosa que no vol dir que no passés grans calamitats—, i aquesta sort el va conduir un dia cap a aquest lloc excepcional.

Allà ens ajuntàvem moltes persones, totes ben di-

ferents, però que quan ens hi instal·làvem compartíem el mateix sentiment: alguna cosa que ens afirmava allà i que no ens permetia allunyar-nos-en de cap manera.

El meu avi, a qui tothom respectava molt, solia aixecar-se a les nou. La seva filla mitjana, la meva madrina, li feia el berenar, i tot seguit ell s'asseia en una butaca d'orelles i es posava a pensar en les seves coses. M'hauria agradat saber en què pensava. S'havia jubilat passats els setanta, havia fet molta feina en el seu magatzem de pinsos, i era un home molt generós, encara que no li agradava tudar els doblers.

La filla gran, que era qui s'encarregava de cuidar l'àvia, que sempre estava malalta, anava al poble cada matí a comprar a la botiga, Can Font, un lloc d'aquells on podies trobar de tot: era forn, colmado, estanc i bar. Era un lloc una mica ombrívol, però fantàstic. Les coques i les ensaïmades eren tan bones, que si en menjaves una, et quedaves amb ganes de repetir. Jo, de vegades, acompanyava a comprar la meva tia, que era molt riolera i saludava tots els veïns del poble i els estiuejants. Coneixia tothom, perquè el seu caràcter era així. La madona, que anava del forn a la botiga i de la botiga al forn amb un davantal vell, sempre em regalava alguna cosa. Caramels, especialment. I pel meu sant, que era el 5 d'agost, una capsa de metall també plena de caramels de *toffee* que no duraven gaires dies. Aquelles capsas després jo les convertia en capses de tresors. Hi guardava monedes, pedres i vidrets de la mar que em semblaven especials i algunes altres coses que ara no record.

També era una festa per a mi acompanyar-la a comprar peix. Al poble hi havia uns quants pescadors, i les seves dones venien el peix acabat de pujar de la mar dins uns coves. Aquells pobres animals es retorçaven i botaven cercant l'alè. Les peixateres els posaven damunt unes enormes balances i tots els compradors les envoltaven. El peix es venia al carrer, en unes escales del centre del poble, i no venia mai cap inspector a determinar si allò era higiènic o apropiat. Allò era mort i era vida alhora.

Els meus pares, molt amorosos i confiats que allà estàvem bé, amb les ties i els avis, anaven cada dia a Palma a fer feina. Se n'anaven molt prest al matí i tornaven amb la posta de sol. Na Meri i jo els esperàvem a les escales que comunicaven la casa amb la carretera, gairebé sempre amb amigues. De vegades menjàvem pipes i, durant l'espera, inventàvem jocs per entretenir-nos. Un solia ser el de comptar cotxes de diferents colors. Cadascuna triava un color, i guanyava la que n'aconseguia comptar més. Els de color blanc no valien, perquè era el color més comú, i sempre hauria guanyat qui l'hagués elegit. Aquelles esperes a l'escala m'encantaven, perquè parlàvem molt de les nostres coses —que segurament no tenien res a veure amb les coses en què pensava l'avi— i, a més, em regalaven la tornada de la meva mare i el meu pare. Sempre duïen fruita i bosses amb alguna compra. Un dia varen arribar amb una síndria enorme. Jo la vaig voler pujar; sempre he estat molt caparruda. Pesava molt. Alerta que no et caigui, digué el pare. No em caurà, vaig contestar jo, segura de la meva

força. Però quan encara no havia arribat a l'escala —que té cinquanta-vuit escalons— la pell suau de la síndria em va lliscar i va anar a parar a un cantó d'un escaló. La síndria es va rompre en dos trossos, i jo em vaig sentir molt inútil. Però no em varen renyar, i em sembla que ni vaig plorar.

Els pares només venien a dormir, en definitiva. Com m'agradava l'hora del sopar i, tot seguit, la manera en què ens col·locàvem als sofàs i a les butaques per mirar la tele. La majoria de pel·lícules clàssiques les vaig veure allà, perquè abans la tele era molt bona i feien grans programes. Quan la pel·lícula era de por, ho passava malament de debò. La pitjor que vaig veure va ser *Las diabólicas*. Després d'aquella, no vaig tornar a dormir més en tot un estiu, perquè la casa era molt gran i jo passava molta por. L'únic respir que tenia era durant les nits de lluna plena, ja que la claror il·luminava el nostre dormitori i jo estava una mica més tranquil·la. Per mor d'aquella pel·lícula, sempre que anava al lavabo, el primer que feia era mirar la banyera. De moment, encara no n'he vist mai cap en la qual es trobi amb un cadàver, i que després resulti que no és mort.

L'estiu era la glòria. Teníem tant d'espai per córrer i jugar. Les quatre marjades, la terrassa amb la piscina, la carrera davant la casa. Què ens importava si feia calor. Allà aprofitàvem totes les hores del dia, i no ens cansàvem. A l'horabaixa, les ties i els avis sortien a seure a les seves cadires de vímet. L'àvia no va durar gaire. Un dia se la varen endur a Palma perquè es va posar molt malalta. Era una dona de gran

cor, que sempre em contava el mateix conte, el de «La faveta», el meu preferit. Jo m'asseia damunt seu i ella parlava i parlava sense parar. També ens feia riure quan es posava a dir coses en francès. Realment no en sabia, s'ho inventava tot, però era molt graciosa. Es va morir a la tardor, un dia festiu en què jo era a una festa d'una amiga de l'escola. La veritat és que no la veig amb claredat. Si no fos per les fotografies, no sabria com era. Jo tenia set anys. El pare em va venir a cercar a la festa, ens va fer seure a la meva germana i a mi a la nostra saleta de jugar, i ens va dir: l'àvia se n'ha anat al cel. Jo estava una mica paralitzada; no sé què vaig fer ni què vaig dir. Ni la meva germana tampoc. Poc després la mare va començar a trobar-se malament, i va haver de prendre unes pastilles pels nervis durant una bona temporada. La mare sempre s'ha queixat que l'àvia era massa jove per deixar-nos i que no es mereixia patir tantes malalties. Però jo crec que ella no se sentia tan desgraciada. Havia gaudit molt de les coses senzilles. Això és una cosa que sempre he admirat. És l'únic que compta de veritat.

L'estiu següent no va ser diferent. Cap va ser diferent fins que jo vaig complir tretze anys. Els tretze anys em portaren molta solitud i desolació. Per això no puc autoritzar la meva autobiografia més enllà dels límits de l'inici de l'adolescència.

Diuen que la gent que ha estat molt feliç durant la infància ho té molt difícil un cop es fan grans. Aques-

ta espècie d' enamorament d'aquell paradís perdut causa molt de dolor, sobretot si després la vida et provoca una decepció rere una altra. Però això ho he après amb els anys. I, cada dia que passa, aquell temps es va allunyant una mica més físicament, però s'acosta a l'ànima i no em fuig del cap. Aquest és el gran misteri, el que et turmenta per una part i per l'altra et fa sentir que sí, que almenys hi va haver un temps en què pots dir que vares ser feliç.

La vida al poble era molt simple. Era com un joc constant. Es tractava tan sols d'aixecar-te al matí i començar a inventar plans. Treure les bicis de la caseta de les bicis, córrer per les marjades per amagar-nos, nedar a la piscina o a la cala —jo només hi solia anar els caps de setmana amb els pares, però la meva germana hi solia anar cada dia—, fer voltes pel poble, ple de gent, i sobretot d'infants i joves que passaven el temps junts fent qualsevol cosa. Hi havia algunes al·lotes que cuidaven els nins més petits i d'altres que s'asseien a les voreres del centre del poble i xerraven i xerraven mentre menjaven polos o pelaven pipes. Cada *pandilla* tenia el seu racó especial, i tothom el respectava. Era un poble viu, amb tres hotels, dos bars, una botiga de *souvenirs*, un forn i poca cosa més. El podies recórrer de punta a punta en deu minuts. També hi havia una botiga de ceràmiques i una taverna on la gent comprava vi, i en la qual, curiosament, també venien les millors porqueres, unes sabates típiques mallorquines que tenien les soles de pneumàtic i una espècie de pell girada i cordons. De petites no en dúiem, però així

que vàrem anar tornant grans i la meva germana i jo ens vàrem fer una mica hippies —no dúiem arracades, ens tallàvem els texans, que quedaven plens de fils que penjaven, i ens fèiem trenes— no ens les trèiem del damunt.

La cala era preciosa. Tota de roques i algues. Les algues formaven una espècie d'elevacions, com enormes matalassos. Caminar-hi era fantàstic, sobretot quan s'havien assecat, i també era el lloc on la gent solia estirar les tovalloles. Amb els anys varen construir un solàrium al costat del petit port. Però nosaltres sempre vàrem ser fidels a les roques i a les algues. De ciment ja en vàiem prou a la ciutat. Allà volíem viure d'una manera més salvatge. Jo no sabia res del camp i de la terra si no hagués viscut allà. No hauria vist animals de prop. No hauria donat tomàtigs al porc dels veïns ni hauria escoltat les gallines ni el gall que cantava de matinada. Tampoc no sabia com canten els grills ni hauria caçat escarabats per espantar na Meri. Jo tenia un cirerer al fons d'una marjada que era el meu arbre preferit. Solia enfilar-m'hi i passar-hi llargues estones quan les ties no em veien. Elles ens deixaven fer el que volíem, tot i que sabíem que algunes coses el pare no les hauria vist amb bons ulls. Era massa protector amb nosaltres, tenia por que no ens féssim mal. I jo era obedient. Per exemple, ell no em deixava sortir a la carretera amb la bicicleta, perquè em veia com una nina més petita del que era. La meva germana sí que tenia permís per sortir amb els seus amics a fer voltes per aquells camins de revolts o fins al poble

veí. Però a mi no m'importava, perquè tot quant necessitava i desitjava era a ca nostra. Jo no em queixava de res, tot em semblava perfecte, i l'únic que maleïa eren els dies en què, per algun motiu, havíem d'anar a la ciutat (al metge, a comprar els uniformes i els llibres d'escola quan s'acostava setembre o per algun compromís familiar). La casa i els voltants tenien com un imant que em sotmetia, i no tenia por de sortir a caminar sola, de pujar a la marjada més alta per unes escaletes que tenien uns escalons formats tan sols per una pedra damunt una altra a veure si el nostre safareig era ple d'aigua o com havia minvat. Cada casa dels afores tenia el seu safareig, des d'on baixava l'aigua per les síquies encastades a les parets dels marges. Baixava amb força i després s'anava distribuint pels diferents solcs i les garingoles que formaven cercles envoltant els arbres. Ho teníem tot sembrat d'arbres fruiters. No podríem haver fet cap altra cosa, perquè nosaltres no érem gent de camp, i no sabíem cultivar res. Per això l'avi va comprar arbres de diferents espècies, sobretot llimoneres i tarongers, però també teníem prunes, albercocs, peres, figues, nespres, cireres, raïm i caquis.

Quan el vespre es feia present, la tia gran solia omplir una ribella amb aigua i sabó. Després s'asseia en una cadireta baixa i es rentava els peus. Era com un ritual sagrat. No sé què significava, però era un fet molt curiós. La ribella era verda i la sabonera surava sobre l'aigua tèbia. Quan jo me n'adonava, corria al seu costat, em treia les xancles i hi ficava els meus peus petits. No sé si ella s'hi passava una es-

ponja. Tal vegada sí. Jo no. Únicament em banyava els peus i els treia. Supòs que amb aquella aigua es relaxava, aconseguia treure's del damunt una mica la fatiga de no haver parat durant tot el dia. Jo només ho feia perquè ella em feia riure i perquè no volia deixar de fer coses, i així allargava la jornada. Cada vegada que fic els peus en remull per alguna raó em ve a la memòria aquella sensació d'anar-me'n al llit amb els peus nets i suaus, gairebé llunts.

Hi ha dos joves que baixen molt ràpidament les escales. Com que són molts d'alumnes, allò sembla un grup d'animals desbocats, més que un grup de persones. Però existeix una raó molt senzilla per entendre un desordre tan gran. Normalment no ho fan així. Ha començat a nevar fa pocs minuts. Quan neva a Palma la gent es desbarata, es torna boja. La neu és un fenomen que es veu tan poques vegades a la ciutat, que no se sap ben bé què passa. Tothom es posa a córrer. Tothom surt com si s'hagués d'acabar el món. Ens tornam més feliços que si ens hagués tocat la loteria. És de veure. La neu als carrers i a les places convoca alguna cosa més inversemblant que el miracle de Llätzer o la multiplicació dels pans i els peixos. Sí, és així. Així. Si neva, és possible que un malalt es quedi sol a la taula d'operacions mentre el cirurgià es pren una llicència per guaitar per alguna finestra. No exager. Aquí la neu té un component sagrat. No sé si és per la blancor o per la lleugeresa. Però crec que fins i tot un suïcida es permetria una pausa del

temps que li calgués fins que els flocs es fonguessin definitivament.

Bé, els dos joves —ara no veig bé si van agafats de la mà— baixen junts les escales. Avui tenien un examen de geografia. Però a la seva escola (ell l'estima i ella l'odia: l'odia perquè hi ha adolescents que són com porcs fastigosos i la martiritzen) hi ha un bellíssim claustre gòtic, i el professor els ha deixat sortir una estona a veure com la neu cau sobre la gespa i el pou. Sobre el xiprer i la palmera i la llimonera. Sobre els arcs. I els ha començat a caure neu al cap i a les mans. I ells, adolescents amants de les lletres i les paraules, riuen. Tots riuen.

La festa dura poc, tanmateix. El professor de geografia surt al pati i els crida que ja n'hi ha prou. Que tornin a pujar les escales, ara ordenadament, a fer l'examen. Els dos joves no s'ho poden creure. Ens obligaran a fer l'examen i ens perdrem aquest matí tan fantàstic? Els sembla inaudit. Es miren amb cara de pena. I ella li diu: aquesta escola és una merda. Ell no ho pensa, però aquesta vegada li dona la raó. Tan important és un examen, quan passa alguna cosa extraordinària com aquella? És que no hi ha ni un sol dia en què es puguin canviar les normes?

Després de l'examen, que no ha estat fàcil, ell es gira per mirar-la. Com t'ha anat? Bé, crec, diu ella. I a tu? Molt bé. Ell sempre la guanya, amb les notes. Per poc. Ella no està gaire contenta. S'havia fet il·lusions que l'examen se suspendria. Per això ell, que escriu poesia i que vol arribar a ser un bon poeta més que qualsevol altra cosa al món, li escriu un poema

sobre la neu. És per a tu, li diu. I ella s'asseu al pupitre i es queda una bona estona llegint-lo. M'encanta, diu ella, mentre doblega el paper i el guarda a la carpeta. I així s'oblida lentament de tot el que ha passat aquell matí.

La vida al poble no hauria estat igual si jo no hagués tengut una amiga de l'ànima. N'Aida i jo ens passàvem els dies juntes, com en Platero i en Juan Ramón. Això passava durant els dos mesos llargs de les vacances d'estiu, perquè quan començava l'escola al setembre jo tornava a la ciutat i ella es quedava al poble, i ja no ens vàiem tant. La finca dels seus padrins i la nostra eren contigües. No hi havia res que en fixés la separació, ni barreres ni xiprers ni tanques. Així, teníem un infinit tros de terra per jugar i córrer, sense necessitat d'anar al poble a fer amics. Nosaltres érem amigues des que vàrem néixer, i no ens agradava gens que es presentés, a molestar, ningú aliè al club que formàvem totes dues. Alguna vegada havia passat. Em record molt d'una temporada en què na Xisqueta, una nina del poble que feia de cartera, va venir un dia a casa a dur la correspondència del meu avi i ens va veure jugar. Li vàrem fer enveja. L'endemà es presentà sense cartes.

—On vas? —li vaig preguntar jo—. No dus cartes per a l'avi?

—No, ja he acabat de repartir. Volia saber si podia quedar a jugar amb vosaltres...

A nosaltres ens va fer pena. No era una nina intel-

ligent, com n'Aida i jo. Però li vàrem dir que sí. Vàrem passar uns quants horabaixes terribles; no sabia jugar a res interessant. No va caldre que li diguéssim que se n'anés. De sobte, un dia ja no va aparèixer. I quan duia cartes a l'avi, no ens feia cas. Quina sort que vàrem tenir.

Nosaltres dues ens ho contàvem tot. És clar que durant aquells dies no teníem gairebé res a contar-nos, ja que ens separàvem molt poques hores. Només per dinar i per dormir. I, de vegades, ni això. A mi m'encantava que es quedés a dinar i a dormir a casa, i a l'inrevés. N'Aida és la millor amiga que he tengut mai, i no sé què va ser el que ens va distanciar. Però això forma part d'una altra història.

L'estiu de 1975 va ser molt important. Jo vaig celebrar la Primera Comunió, i a casa em varen preparar una festa preciosa. Hi varen assistir tots els infants del poble. Després de nedar a la piscina, vàrem berenar asseguts al quadrat de gespa que hi havia entre dues llimoneres. Hi havia molts de nins i nines, però tanmateix jo sempre estava al costat de n'Aida. Dúiem les mateixes xanquetes, comprades a Can Gaby, la botiga de *souvenirs*. Les xanquetes eren blaves i feien una gran margalida groga damunt el peu. Aquell dia va ser molt especial, però l'endemà tot va tornar a la normalitat. N'Aida i jo vàrem passar la resta de l'estiu més unides que mai. Als matins solíem passar-los a la piscina, nedant fins que teníem els dits de les mans i dels peus ben arrugats. Ella era molt prima, i quan sortia de l'aigua es posava a tremolar. Jo mai volia sortir de l'aigua. De vegades,

quan ella se n'anava a casa per dinar, jo m'hi tornava a tirar de cap i m'hi passava mitja hora més, fins que alguna persona gran de la família em cridava a taula. M'agradava inventar-me exercicis de natació sincronitzada i fer veure que era en un campionat a qualsevol ciutat del món i que guanyava una medalla d'or.

A les cinc tornava n'Aida, amb una bosseta on guardava el berenar, que deixava sobre alguna finestra. Podíem jugar a qualsevol cosa. A vegades trèiem una vaixela amb platets i tassons que tenien dibuixats cotxes antics, i amb terra i herbes silvestres ens posàvem a cuinar imaginàriament. Uns altres dies trèiem les bicicletes i traçàvem un circuit a la carrera on l'avi seia mirant la llunyania. I, si l'avi estava content, ens ensenyava jocs de cartes, o fèiem partides de dòmino. Sempre guanyava ell, perquè era capaç de comptar les fitxes i sabia les que nosaltres dues teníem.

També ens agradava jugar a escoles. Cada una escrivia preguntes per a l'altra. N'Aida era molt bona en matemàtiques. Ens encantava jugar a fer-nos preguntes difícils i dir paraules que la majoria de nines de la nostra edat no coneixien. Teníem una enciclopèdia escolar —Enciclopedia Universal, es deia— de la seva padrina, on hi havia lliçons sobre totes les matèries. I rere les lliçons venien les preguntes. Nosaltres escrivíem les respostes amb llapis. És normal, quan record aquells jocs nostres, que na Xisqueta hagués decidit abandonar-nos tan aviat. Es va espantar. A ella li costava llegir. No podíem admetre-la com a companya de jocs. Nosaltres dividíem i multi-

plicàvem per moltes xifres. N'Aida era una gran lectora, sobretot de llibres d'Enid Blyton, i a mi m'agradava escriure comèdies. El que més ens entretenia era passar els dies a l'aire lliure, amunt i avall per la finca, i anar a cercar caragols després d'alguna tempesta estival —normalment per Santa Rosa—, però també saber coses, fer-nos preguntes que ens pensàvem que l'altra no sabia respondre i, per damunt de tot, saber-ne les respostes.

Però érem nines. Certs horabaixes miràvem algun programa de la tele. Els nostres preferits eren els que presentava María Luisa Seco. Sobretot quan treia una espècie de peixera enorme plena de postals i les llançava a l'aire i, de totes, només en caçava una. Després llegia el nom del nin o de la nina que havia guanyat, perquè havia sabut alguna cosa que havien preguntat en el programa anterior i li donava l'enhorabona per la bicicleta que acabava de guanyar. Abans els nins guanyaven bicicletes en els programes de la tele. Ara s'usen coses d'adults, com televisors, viatges o jo què sé. Els gustos dels infants han canviat molt. La infantesa es mor.

També hi havia indicis que demostraven que teníem vuit o nou anys: ens vestíem igual, ens fèiem els mateixos pentinats i volíem semblar idèntiques en tot, fet que era impossible, perquè n'Aida era molt més prima que jo, tenia els cabells molt llisos i no duia ulleres. Així i tot, teníem alguns vestits molt pareguts, una falda texana exacta i uns ruquets preciosos que la seva mare ens havia duit d'Eivissa. Jo no me'l treia del damunt.